

Univerzita Hradec Králové

Pedagogická fakulta

Katedra slavistiky

Komunistická strana Ruské federace

Bakalářská práce

Autor: Adam Trejbal

Studijní program: B7507 Specializace v pedagogice

Studijní obor: Ruský jazyk se zaměřením na vzdělávání

Etická výchova se zaměřením na vzdělávání

Vedoucí práce: Mgr. Petr Kotyza

Zadání bakalářské práce

Autor: Adam Trejbal

Studium: P12518

Studijní program: B7507 Specializace v pedagogice

Studijní obor: Etická výchova se zaměřením na vzdělávání, Ruský jazyk se zaměřením na vzdělávání

Název bakalářské práce: **Komunistická strana Ruské federace**

Název bakalářské práce Aj: Communist Party of Russian Federation

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Práce je věnována Komunistické straně Ruské federace. Přibližuje okolnosti vzniku KSFR, její programové cíle, organizační strukturu, sociální složení členské základny, místo, jež zaujímá v politickém systému RF. V rámci výzkumu mapuje, s jakými politickými subjekty KSRF spolupracuje nebo v minulosti spolupracovala. V závěru budou nastíněny možné perspektivy dalšího vývoje tohoto politického subjektu.

Anotace:

Práce je věnována Komunistické straně Ruské federace. Přibližuje okolnosti vzniku KSFR, její programové cíle, organizační strukturu, sociální složení členské základny, místo, jež zaujímá v politickém systému RF. V rámci výzkumu mapuje, s jakými politickými subjekty KSRF spolupracuje nebo v minulosti spolupracovala. V závěru budou nastíněny možné perspektivy dalšího vývoje tohoto politického subjektu.

Garantující pracoviště: **Katedra slavistiky,
Pedagogická fakulta**

Vedoucí práce: Mgr. Petr Kotyza

Oponent: Mgr. Jaroslav Sommer

Datum zadání závěrečné práce: 4.3.2014

Poděkování

Autor by chtěl poděkovat Mgr. Petru Kotyzovi za vedení bakalářské práce, cenné rady a odborný dohled.

Prohlášení

Prohlašuji, že tuto bakalářskou práci jsem vypracoval pod vedením vedoucího bakalářské práce samostatně a uvedl jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne 17.6.2015

Anotace

TREJBAL, Adam. *Komunistická strana Ruské federace*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2015 30s. Bakalářská práce

Práce je věnována Komunistické straně Ruské federace. Přibližuje okolnosti vzniku KSFR, její programové cíle, organizační strukturu, sociální složení členské základny, místo, jež zaujímá v politickém systému RF. V rámci výzkumu mapuje, s jakými politickými subjekty KSFR spolupracuje nebo v minulosti spolupracovala. V závěru budou nastíněny možné perspektivy dalšího vývoje tohoto politického subjektu.

Klíčová slova: komunismus, Komunistická strana Ruské federace, KSFR, volby, Ruská federace

Annotation

TREJBAL, Adam. *Komunistická strana Ruské federace*. Hradec Králové: Faculty of Education, University of Hradec Králové, 2015 30s. Bachelor Degree Thesis

Bachelor Degree Thesis is devoted to the Communist Party of the Russian Federation. Explains circumstances of creation KSFR, its program targets, organizational structure, social composition of the membership base, a place that occupies in the political system RF. The research maps with which political subjects CPRF works or has worked in the past. In the end will be outlined potential prospect for further development of this political entity.

Keywords: communism, Communist Party of the Russian Federation, CPRF, election, Russian federation

Obsah

Úvod	8
Vymezení pojmů	9
Historie	10
Program strany.....	11
Současný svět a Rusko	11
Poučení z historie a cesta k záchraně vlasti.....	13
Tři etapy vývoje země.....	19
Programové minimum.....	21
Ideologické a organizační posílení strany	23
Organizační struktura	24
KSRF a volby	25
Státní дума	25
KSRF v regionech	25
Rudé pásmo (rus. <i>Красный пояс</i>).....	25
Brjanská oblast	26
Republika Severní Osetie-Alanie	26
Oslabení KSRF v Rudém pásmu.....	26
KSRF v Moskvě.....	27
Budoucnost KSRF	28
Závěr.....	29
Použité zdroje.....	30
Elektronické zdroje.....	31

Úvod

Komunistická politická uskupení mají v Rusku dlouholetou tradici. Toto zajímavé a v našich končinách příliš neprobádané téma si autor zvolil kvůli jeho aktuálnosti (volby v roce 2014, studium ruského jazyka, zájem o slovanskou kulturu a společnost). Již více než 20 let uplynulo od rozpadu Sovětského svazu a prvních demokratických voleb v Ruské federaci. I přesto si komunisté stále drží překvapivě silné pozice. Celá devadesátá léta hrála na ruské politické scéně Komunistická strana Ruské federace jednu z hlavních rolí. Po nástupu Vladimira Putina do prezidentského úřadu však komunisté citelně oslabují.

Hlavním cílem práce je seznámení čtenáře s Komunistickou stranou Ruské federace, její historií, která je, podle některých, dodnes černou skvrnou dějin Ruska. Dále s organizační strukturou a vedením strany a výsledky ve volbách z roku 2014. Práce má také za cíl zmapovat postavení strany v regionech a Moskvě a nastítnit výhledy do dalších období. Toto členění odpovídá i jednotlivým kapitolám.

Hlavní oporu při tvorbě této práce byl program KSRF. Autor se vypracování této práce nemohl vyhnout přesným formulacím z programu strany, které dokreslují celkovou představu o zaměření strany.

Autor by rád zdůraznil, že v kapitole Program strany se vždy jedná o názory KSRF, nikoliv autora práce.

Jako zdroje byl použit program strany a vybraná regionální periodika. Především kvůli tomu, aby si čtenář mohl udělat lepší představu o stavu Komunistické strany Ruské federace v dobách jejího největšího rozkvětu.

Práce by měla poskytnout čtenáři komplexní a nezaujatý pohled na celé Rusko v daném období.

Vymezení pojmů

Komunismus (z latinského communis = „společný“) je především politická ideologie, hlásající a požadující společné vlastnictví a odmítající třídní rozdíly mezi lidmi. Jeho zastánci jsou komunisté, zpravidla sdružení do politické organizace – strany, často pojmenované jako komunistická.

Socialismus (z latinského socialis - družný, společenský) je myšlenka a hnutí, které se snaží liberálně kapitalistický soukromovlastnický hospodářský a společenský řád nahradit systémem založeným na společném vlastnictví. Cílem socialismu je dosažení ideálů rovnosti, spravedlnosti a mezilidské solidarity cestou sociální reformy (tzv. reformní socialismus) nebo revolucí (tzv. revoluční socialismus). Socialismus si obecně klade tyto cíle: změna majetkových a právních vztahů ve společnosti, změna struktury hospodářství, boj proti výsadám ve vzdělání a změna státního zřízení.

Kapitalismus ekonomický systém, v němž jsou výrobní prostředky v soukromém vlastnictví a jsou provozovány za účelem dosažení zisku. Ekonomické parametry (např. ceny) jsou určovány prostřednictvím volného trhu (nabídkou a poptávkou), a to i ceny práce, nikoli řízeny pouze zásahy státu (jako v řízených či plánovaných ekonomikách).

Imperialismus je pojem užívaný k označení velmocenské, dobovačné, expanzivní a militantní politiky, vedené snahou o rozšíření vlivu jednoho státu nad jinými s cílem vytvoření velmoci nebo získání dominantního vlivu nad územím, na které si tento stát činí nárok z historických, nacionálních, náboženských, ekonomických nebo politických důvodů (přírodní bohatství, levné pracovní síly, strategické body).

Vladimír Iljič Lenin použil výraz imperialismus pro označení své politické současnosti. Podle něj se jednalo o poslední fázi vývoje kapitalismu, kterou charakterizovaly vláda monopolů a krizemi a válkami doprovázené dělení světa a jeho bohatství mezi největší kapitalistické mocnosti. (Imperialismus, poslední stadium kapitalismu, 1916)

Historie

Svou historii začala Komunistická strana Ruské federace (rus. *Коммунистическая партия Российской Федерации*, dále jen KSRF) psát s rozpadem Sovětského svazu v roce 1991. KSRF navazuje na Komunistickou stranu Sovětského svazu (rus. *Коммунистическая партия Советского Союза*, dále jen KSSS) a je její přímou pokračovatelkou.

Historie KSRF sahá až do roku 1898, kdy byla založena Ruská sociálně demokratická dělnická strana (rus. *Российская Социал-Демократическая Рабочая Партия*, dále jen RSDRP), jednalo se o ruskou marxistickou stranu založenou 1898 v Minsku.

Na šestém sjezdu v Praze roku 1912 byla založena Komunistická strana Ruska (bolševiků), (rus. *Российская коммунистическая партия (большевиков)*). 23. března 1919 byl schválen nový program KSR(b), který si kladl za cíl zřízení a obranu sovětského způsobu demokracie.

Roku 1925 změnila strana svůj název na Všesvazovou komunistickou stranu (bolševiků), (rus. *Всесоюзная коммунистическая партия (большевиков)*).

V roce 1952 došlo k poslednímu přejmenování strany na Komunistickou stranu Sovětského svazu (rus. *Коммунистическая партия Советского Союза*). Pod tímto názvem a zkratkou KSSS vystupovala strana až do roku 1991.

Program strany

Podle KSRF se Ruská federace nachází v bodě náhlého a prudkého zlomu své historie. Rusko bylo násilím a podvody vrhnuto do kapitalismu. Ruští komunisté zastávají názor, že je to cesta sociálního úpadku společnosti, která povede k národní tragédii a zkáze naší civilizace.

Komunistická strana Ruské federace vedla a vede nekompromisní boj proti obnovení kapitalismu, zničení Svazu sovětských socialistických republik a zlikvidování Sovětské vlády.

KSRF vystupuje jako jedné politické uskupení, které důsledně hájí zaměstnance a národní zájmy.

Strategickým cílem strany je obnovení socialismu v Rusku, socialismu 21. století.

Při stanovování svých programových cílů a úkolů, strategie a taktiky, vycházela KSRF z analýzy společensko-politické praxe, řídí se marxisticko-leninským učením a tvůrčím způsobem se ho snaží rozvíjet, opírá se o zkušenosti a úspěchy národní i světové vědy a kultury.

Současný svět a Rusko

Podle ruských komunistů nemá zásadní nesoulad mezi kapitalismem a socialismem, který ovlivnil celý průběh 20. století zatím konečné řešení. I přes dočasný ústup revolučního hnutí, je moderní doba považována za přechod od kapitalismu k socialismu.

Kapitalismus, který v dnešní době dominuje ve většině částech světa – je společnost, v níž materiální a duchovní produkce podléhá zákonům trhu, s cílem maximalizovat zisky a hromadit kapitál. Vše se mění na spotřební zboží, hlavním měřítkem spokojeného života lidí jsou peníze. Kapitalistický způsob výroby považují ruští komunisté za nekontrolované využívání lidských a přírodních zdrojů, bez uvážení katastrofálních důsledků pro životy budoucích generací.

Leninská teorie o imperialismu jako nejvyšší a poslední fázi kapitalismu se potvrzuje. Koncentrace kapitálu vedla na začátku 20. století k tvorbě velkých monopolistických oborů. Došlo k sloučení bankovníctví a průmyslu a jejich kapitálů. Vyostřený boj

o přerozdělení trhů způsobily dva světové konflikty s obrovskými ztrátami na lidských životech a mnoho menších lokálních konfliktů.

V druhé polovině 20. století vstoupila skupina rozvinutých kapitalistických zemí, tzv. „zlatá miliarda“ do období, které se označuje jako spotřebitelská společnost. Bylo to umožněno dravým vykořisťováním zdrojů na planetě, finančními spekulacemi, válkami a novými zdokonalenými formami kolonialismu. Potřeby v této společnosti ztrácejí charakter přirozených funkcí člověka a mění se v „posvátný cíl“, který určuje sociální status jedince. Ve své podstatě se jedná o vyšší formu vykořisťování a rozšiřování trhu prostřednictvím vtíravé reklamy a dalších metod psychologického nátlaku.

Lidská společnost se prostřednictvím nejnovějších technologií, jež imperialistický systém využívá, mění ve společnost zombií. Prostřednictvím informačních kanálů se snaží po celém světě rozšířit sobectví a násilí.

Po rozpadu Sovětského svazu a obnovení kapitalismu v postsovětských zemích a východní Evropě Spojené státy americké a jejich nejbližší spojenci praktikují politiku globální imperializace. Nastává velmi nebezpečná situace. Odolávání mezinárodnímu boji mezi prací a kapitálem, tzv. „války civilizací“. Nastává nové rozdělení světa. Přerozdělení ekonomického, politického a vojenského vlivu. Narůstá a stupňuje se boj o přírodní zdroje planety. Za účelem dosažení svých cílů využívají imperialistické kruhy vojensko-politické uskupení a uchylují se k otevřeným vojenským akcím.

Současná struktura a uspořádání kapitalistických států ve světě umožňuje udržovat relativní stabilitu, ale oslabuje pracující třídu a jiná protestní hnutí a podněcuje sociální konflikty v některých zemích.

Nicméně, pro zajištění vysoké úrovně života většiny zemí, je třeba otevřít diskuzi o výrazném zhoršení stavů všech globálních problémů.

Další pokračování kapitalismu, jakožto dominantního systému na světě může skončit katastrofou. I největší obhájci kapitalismu jsou si vědomi toho, že rozvoj výroby, který je kapitalismu vlastní, vede k rychlému vyčerpání přírodních zdrojů této planety. Prohlubuje se globální ekonomická krize. Kapitalismus narušuje životy lidí lokálními válečnými konflikty a neustálou hrozbou vzniku nového globálního konfliktu, změnami státních hranic a katastrofami, které způsobil člověk. Dalším důsledkem kapitalismu je

také kulturní a duchovní úpadek. Moderní trh také nepodporuje volný tok informací. Kapitalismus výrazně zhoršuje všechny globální problémy.

Kapitalismus si klade za cíl vytvářet podmínky pro vznik lepšího společenského řádu. Naopak hlavním reálným základem pro nástup socialismu je sjednocení výroby. Hnací silou tohoto procesu byl, je a bude vždy pracující člověk, dělnická třída. Vědeckotechnologický proces povede k původnímu, kvalitnímu obnovení dělnických měst a obcí. Techničtí inženýři a vědečtí pracovníci a pracovníci sektoru služeb jsou dnes většinou zaměstnanci. V důsledku toho vznikl předvoj, dnešní dělnická třída. Právě v této skupině obyvatelstva vidí komunisté svou hlavní sociální podporu. K dělnické třídě se komunisté upínají se svými ideály. V rukou této neviditelné síly je osud nejen Ruska, ale celé lidské populace.

Ruští komunisté hledí s nadějí do budoucnosti. Pouze socialismus může překonat vykořisťování lidí a nehospodárný charakter kapitalistické výroby a spotřeby. Obnovení kapitalismu v zemích bývalého Svazu sovětských socialistických republik znamená dočasný ústup socialismu. Socialismus prohrál ne jako systém společenského uspořádání, ale pouze jako jeho počáteční forma, která ještě nebyla připravena k aplikaci. Síly socialismu dozrávají a rostou. Socialistická Čína se rozvíjí velmi rychle. V budování socialismu pokračují i jiné země. Po Kubě se k této cestě socialismu připojily další země Latinské Ameriky. Boj za národní osvobození v mnoha zemích posiluje, zbavuje kapitalismus nadějí na prodloužení jeho trvání. Socialismus se prohlašuje za protivníka imperialistické globalizace. To je důvodem se domnívat, že v průběhu 21. století a dojde k obnově socialistického hnutí.

Poučení z historie a cesta k záchraně vlasti

Hodnotíc zákonitosti lidského rozvoje, KSRF vychází z toho, že každý stát by měl vycházet především z historických zkušeností. Podle ruských komunistů se právě toto plně vztahuje na jejich vlast. Rusko přineslo mnoho jedinečných věcí pro rozvoj lidstva, díky nesobecké a nezištné práci, hrdinským činům ve vojenských konfliktech, osobitému národnímu myšlení, duchovnímu zápalu svých velkých spisovatelů, hudebníků a umělců, vědců a inženýrů, hrdinné generaci ruských patriotů a revolucionářů. Budoucnost vlasti se dá stavět pouze na pevném základě historické kontinuity.

Na revoluci můžeme pohlížet jako hnací sílu ruské historie. Bez rolnických povstání S.T. Razina a E.I. Pugačova, myšlenek A.N. Radiščeva, povstání děkabristů, nezištného úsilí A.I. Gercena a N.G. Černiševského by nikdy nedošlo ke zrušení nevolnictví. Bez boje revolučních sil by nedošlo k pádu carismu. Bez činnosti V.I. Lenina a bolševické strany v čele právě s ním by nikdy nedošlo ke změně společenského řádu.

Velká říjnová revoluce byla pro Rusko jedinou reálnou šancí národní sebezáchovy v podmínkách vojenského, politického i ekonomického krachu, rozpadu země a naprosté neschopnosti vládnoucího buržoazně-statkářského bloku. Zákonitým projevem zakladatelského charakteru Říjnové revoluce bylo vytvoření mnohonárodnostního SSSR.

SSSR byl průkopníkem socialistické výstavby. Nicméně nezbytnost řešit mnohé problémy, které se v kapitalistickém Rusku nahromadily a nepřátelské obklíčení se v tomto procesu nutně odrazily.

Vznikla vláda pracující většiny. Byl realizován přechod k plánovanému řízení národního hospodářství na základě veřejného vlastnictví. Sovětští občané se rychle vypořádali s úkoly obnovy a dosáhli obrovských sociálních a kulturních úspěchů. Další vývoj ukázal správnost politiky komunistické strany v budování socialismu v zemi.

Nicméně ekonomika stále zaostávala za ekonomikami předních kapitalistických států. Dělnická třída SSSR uznala zásadní význam myšlenky I. V. Stalina o překonání této historického úseku, která kapitalistické státy překonávaly přinejmenším jedno století. Jakmile to bylo možné, byla provedena industrializace, která v kapitalistických zemích zaujímala celou epochu. Bylo zrychleně kolektivizováno zemědělství. Byla zlikvidována masová negramotnost, provedena kulturní revoluce. Toto všechno pomohlo pozvednout společnost na novou úroveň.

Mírový rozvoj Sovětského svazu byl přerušen zrádným útokem nacistického Německa a jeho satelitů. Jeho agresivita způsobila smrt mnoha milionů lidí a ničení nevídaných rozměrů. Masové hrdinství sovětského lidu ve 2. světové válce, úspěšné oživení národního hospodářství a další rozvoj země opět ukázali historické výhody socialistické cesty vývoje, kterou jsme si zvolili.

Byl vytvořen jediný hospodářský komplex, založený zásadně na novém typu dělby práce.

Občanům byla zaručena všechna důležitá sociální práva – právo na práci, volný čas, zdravotní péči, zabezpečení ve stáří, bydlení, vzdělání, využití kulturních možností. Trvale rostoucí bohatství a prodloužení délky života obyvatel. Sovětský svaz jako první provedl let do kosmu s lidskou posádkou, zajistil využití jaderné energie pro mírové účely a rozkvět vědy a kultury. Sovětský socialismus vystupoval jako mocná síla světového míru a stability na mezinárodní scéně. „Ruský zázrak“ demonstroval obrovské možnosti socialistického zřízení a zasloužil si náležitou úctu všech lidí na světě.

Avšak úkol vytvořit výrobní síly odpovídající socialistickému způsobu výroby nebyl zcela splněn a vyřešen. Typ ekonomiky, která se v zemi rozvíjela, byl spojen s vysokou mírou zestátnění a centralizace řady sfér společenského života. Tehdejší hospodářský mechanismus nebyl uveden do souladu s potřebami rozvoje výrobních sil. Narůstala byrokracie, nerozvíjela se lidová samospráva, ve společnosti klesalo nadšení a iniciativa pracujících. Upouštělo se od jedné z klíčových zásad socialismu - „Každý podle svých schopností, každému podle jeho potřeb“. Výdobytky vědecko-technické revoluce nebyly v plné míře využity ve prospěch socialistického systému. V ideologické rovině bylo proklamováno neodůvodněné urychlování vývoje, což se projevilo zejména ve třetím Programu KSSS, přijatém v r. 1961.

Hlavním úkolem, který stál před společností, bylo přejít od nedokonalých forem socialismu k zajištění rozvoje reálného socialismu v Sovětském svazu na vlastní bázi.

Sovětský lid si byl vědom naléhavé potřeby změny. Ovšem představitelé země dlouho otáleli s přijetím důležitých rozhodnutí. Jako příčinu vidí KSRF nahromaděné potíže ve společnosti a nepříznivý vývoj. Podle KSRF bylo tyto změny mohly vést využívání výhod socialistického systému. Jenže nuceným posunováním dopředu bylo veškeré snažení znehodnoceno. To u mnohých lidí způsobilo frustraci a nevoli.

Bez znalostí těchto okolností není možné pochopit některé historické úseky ruských dějin, jakým bylo spojení masového nadšení pracujících a porušování socialistických zákonitostí 30. a 40. let, které byly komunistickou stranou odsouzeny.

Komunistická strana se snažila být předvojem dělnické třídy a celého sovětského lidu, začleňovala do sebe nejaktivnější a vyškolené lidi, disponovala vysoce oddanými a věrnými straníky a měla vysokou prestiž ve světě revolučního hnutí. Nicméně

v činnosti KSSS na začátku 90. let se nahromadily vysoce negativní jevy. Krize, která zasáhla sovětskou společnost, ve značné míře přispěla ke krizi ve straně. KSSS se ocitla ve vleklé teoretické stagnaci.

Kromě toho, jak už varoval V.I. Lenin, vládnoucí strana přitahovala do svých řad také mnoho bezcharakterních kariéristů a oportunistů. Tito zastánci maloburžoazní ideologie představovali pro socialismus zvláštní nebezpečí.

Honba za rozšířením členské základny, nefunkční mechanismy k výměně a omlazení vedoucích kádrů komunistické strany. Politicky zralá část strany nemohla mít takový vliv na strukturu vedení strany a zabránit rostoucímu pronikání nepřátel lidu do svých řad. Podcenění závažnosti probíhajících společenských procesů, mocenský a ideologický monopol, změna postojů části stranického vedení, přivedly KSSS do postavení „neomylné“ strany, jejíž vedoucí představitelé žili v neustále se prohlubujícím odtržení od milionů řadových komunistů, od pracujících vůbec.

Nikdy nepřestal boj za politický kurz, který prosazoval Lenin. SSSR vystupoval do popředí, rostla jeho mezinárodní moc a prestiž. Uvnitř strany řešili leninisté naléhavé problémy, překonávali nové nahromaděné negativní tendence ve společnosti a dosahovali nových hranic. Tyto snahy na druhé straně zrazovali a zneužívali zrádci socialismu.

Ve druhé polovině 80. let, byl pokrytecky vyhlášen slogan „ Více demokracie, více socialismu!“ Ve skutečnosti se pracovalo na jeho zničení. Velice silně byla podkopána role veřejného majetku - základu socialistického systému. Byla překrucována role pracovních kolektivů a spolupráce. Nebyla přijata vhodná opatření k omezení „šedé“ ekonomiky. Oslabení role státu a upuštění od začátku plánování vedlo k narušení ekonomiky a spotřebitelského trhu. Uměle vytvořený nedostatek zboží vyvolal protesty. Masové sdělovací prostředky byly záměrně předány do rukou zastánců buržoazních názorů. Za pomoci metod psychologické války, byl dán prostor pomlouvačům sovětské a ruské historie, uvolnil se prostor pro „šedou“ ekonomiku, nacionalisty, protinárodní síly, které najednou vystupovali proti Sovětské vládě a Sovětským státům.

Politická elita využila svého postavení k zachvácení veřejného majetku. Když se její počínání setkala s nevolí společnosti, která požadovala zachování SSSR a socialismu,

došlo v roce 1991 ke kontrarevolučnímu převratu a zákazu činnosti Komunistické strany.

Dalším krokem k rozšiřování kapitalismu a zničení země se stalo Bělověžské spiknutí, kde získali moc zrádci sovětské vlasti. Hrubě zadupali do země vůli lidu, jeho touhu žít v jednotném a mnohonárodnostním svazku, jasně vyjádřenou v celosvazovém referendu 17. března 1991.

Hanebnou korunu těmto činům nasadila krvavý říjen roku 1993 – střelba z tanků na Dům sovětů v Moskvě a rozpuštění kongresu lidových poslanců. Tyto události posloužily jako předehra k vytvoření buržoazního státu a nastolení režimu národní zrady.

Za největšího podněcovatele protisovětských nálad a sil můžeme považovat USA a jejich spojence, západní zpravodajské služby. Jejich zásluhou byla v zemi vytvořena tzv. „pátá kolona“. Pod jejím vedením byl dokončen proces kontrarevolučního převratu.

Obnovení kapitalismu nevyhnutelně vedlo k vykořisťování člověka, a následně k ostré sociální polarizaci společnosti. Na straně jedné stojí chamtiví vlastníci, kteří zbohatli na finančních spekulacích a exportu surovin a kapitálu. Z ekonomického hlediska jsou úzce spojeny se Západem. V zemi se zvýšil počet dolarových milionářů a miliardářů. Druhou stranu zastupuje obrovské množství chudých lidí, drcených hrozbou nezaměstnanosti a nejisté budoucnosti. Do Ruska se vrátil antagonistický rozpor práce a kapitálu.

Státní aparát, který podporuje toto uspořádání, je v plné míře nápomocen vůli buržoazii a špičkám oligarchie.

Zemi zachvátila systémová krize. Obnovení kapitalismu vedlo k prudkému poklesu objemu průmyslové výroby, úpadku a degradaci vědy, školství a kultury. I přes tok petrodolarů nenastal v žádném hospodářském odvětví ani malý pokrok. Ubývá populace. Občané se neúčastní správy veřejného majetku. Opovrhují normami a zákony, dokonce i celou buržoazní demokracií. Volby se stále více stávají fraškou.

Roste propast mezi bohatými a chudými, mezi nově objevenými zbohatlíky a většinou obyvatelstva. Pracující lid ztratil většinu svých sociálně-ekonomických a občanských práv. Proletarizace většiny obyvatel RF probíhá současně s jejich stratifikací. Pokračuje

absolutní zbídačování většiny dělníků, veteránů a důchodců. Miliony dětí se toulají a nechodí do školy. Zhoršují se rozpory mezi regiony, mezi městskými oblastmi a venkovem.

Neutichají národnostní konflikty. V období obnovy kapitalismu se vyostřila ruská otázka. V současné době je ruský národ nejrozdělenějším na světě. Probíhá opravdu obrovská vymírání velkého národa. Počet Rusů se snižuje. Je ničena historická kultura a jazyk. Otázky řešení ruského problému a boje za socialismus nadále přetrvávají.

Rusko ztratilo prestiž na mezinárodní scéně. Upadla bojeschopnost vojenských sil. NATO se bez okolků stěhuje k hranicím, Ruské federace, která se stává předmětem dalšího dělení světa a surovinovým přívěskem imperialistických států.

Komunistická strana Ruské federace je přesvědčena, že záchrana vlasti spočívá pouze v obnově sovětského systému a vykročení na cestu socialismu. Historie opět postavila národy RF před stejné otázky jako v roce 1917 a 1941. Velký a mocný stát a socialismus nebo další ničení a rozvrat země a její transformaci v kolonii? Nejedná se o krok zpět, ale o vylepšení obnoveného socialismu bez chyb minulosti a poučení se z nich, jedná se o socialismus, který by plně odpovídal realitě dnešního světa.

S prohlubující se krizí systému narůstá rozhořčení a vzdor proti vládnoucímu režimu. Míra ponižovaných a utlačovaných splývá s bolestí patriotů ze zhanobené cti státu. Na tomto základě se šíří národně-vlastenecké hnutí bojující za nezávislost země.

V nynější situaci vidí KS RF své poslání ve spojení všech tříd ve společnosti a národně-osvobozenického hnutí v jediné národní hnutí. Strana bojuje za jednotu, nezávislost a integritu vlasti, obnovení bratrstva Sovětských národů, dobré životní podmínky a bezpečnost a za morální fyzickou zdraví národa.

Se svými myšlenkami se ruští komunisté upínají především k dělnické třídě, obecněji řečeno – k dělnické třídě a ostatním širokým vrstvám obyvatelstva. Těm, kteří vlastní silou vytvářejí materiální a duchovní hodnoty, jsou prostředníky životně důležitých služeb. V těchto lidech vidí komunisté svou společenskou oporu.

Zkušenost z historie ukazuje, že velkého úspěchu bylo dosaženo pouze tehdy, pokud všichni správně pochopili hodnotu lidské práce, své základní potřeby a měli zájem na jejich obraně. Povinností komunistů je pomoci procesu obnovy a vést jej.

KSRF je zastáncem pokojného přechodu k socialismu. Nicméně, jak stojí ve Všeobecné deklaraci lidských práv a svobod, existuje povinnost starat se o potřeby lidu. Stávající režim je vnímán jako cesta ke zkáze.

Ruská komunistická strana se skutečně domnívá, že může k dosažení svých cílů počítat s potenciálními politickými spojenci. A to s veřejnými uskupeními a stranami levicového, socialistického spektra a progresivním vlasteneckým hnutím. Dále s odbory, dělníky, rolníky, ženami, veterány, mládeží, církví, umělci. Nesmíme opomenout ani ekologické organizace a uskupení vystupující proti globalizaci. Všemi, kteří se starají o pracující lid, bojují proti zotročení Ruska a nebyli zkompromitováni vládnoucím režimem. Komunisté respektují právo na jejich názory a snaží se na ně navázat. Ale v dialogu a spolupráci s nimi nepovažují za nutné skrývat své přesvědčení, že ochrana národních zájmů Ruska je spojena s bojem za socialismus a sovětskou formu demokracie. Komunisté RF jsou přesvědčení, že další společenský vývoj bude pravdivost jejich názorů potvrzovat.

Tři etapy vývoje země

Ruská komunistická strana vidí tři etapy při dosahování svých cílů.

První etapa. V této fázi je řešeno založení demokratické dělnické vlády a široké lidově-vlasteneckých sil v čele s KSRF. Za účelem dosažení tohoto cíle komunisté organizují masy v boji za jejich sociálně-ekonomické a politické zájmy. Stojí v čele vystoupení pracujícího lidu, veteránů a mládeže a brání jejich legitimní práva.

Strana se snaží o vytvoření podmínek pro spravedlivé volby do všech zastupitelských orgánů a obnovení důvěryhodnosti vlády.

Pozice hegemonů umožní zrušit nepovedených reforem, obnovit politických i sociálně-ekonomických práv občanů, zabavit protiprávně získaný majetek a státní majetek navrátit lidu. Znárodnění položí pevné ekonomické základy pro další změny. Přímo v samém zárodku budou potlačeni zloději, zkorumpovaní úředníci a mafiánské klany.

Zastupitelské orgány a vláda by měly poskytovat záruku bezpečnosti a nezávislosti země. Měly by vytvořit obranná opatření proti pokusům o nové uspořádání světa. Ruští komunisté považují za důležitou plnou kontrolu na přírodním bohatstvím země a její výrobní sférou.

KSRF chce aktivně oživit rozvíjet přímou demokracii v Rusku. Velkou roli by měly hrát regionální samosprávy, kontrola dělnické třídy nad exekutivou a vládou. V referendu bude zvažována plná obnova sovětského systému vlády.

Druhá etapa. Po dosažení hospodářské a politické stability přijme ruská komunistická strana nezbytná opatření k zajištění většího zastoupení dělnické třídy ve vládě. Tohoto by mělo být dosaženo za pomoci sovětů, odborů, vedoucích pracovníků a ostatních důležitých orgánů přímé demokracie.

V ekonomice se projeví důležitá role socialistických forem řízení, které jsou považovány za nejúčinnější prostředek k zajištění dobrých životních podmínek. V této fázi je stále nutno brát ohled na úroveň výrobních sil. Za předpokladu, že výrobní síly a přírodní zdroje budou pod veřejnou kontrolou, bude umožněno plánování hospodářství a jeho rozvoje. Moc lidu za pomoci plánování a tržních mechanismů bude aktivně regulovat vývoj ekonomiky a sociální sféry. Zemědělství obdrží státní podporu. Bude třeba odstranění nechvalně známých „cenových“ nůžek, jejichž rozvíření zasáhlo zemědělské a průmyslové produkty. Obnova venkova bude spočívat v zakládání hospodářských komplexů spojujících výrobu, zpracování a uvádění zemědělských produktů na trh. Životní úroveň pracujících bude stoupat.

Třetí etapa. Jejím obsahem bude práce na utváření socialistických vztahů ve společnosti a udržení rozvoje socialistického systému na vlastní bázi. Dominantním bude společné vlastnictví základních výrobních prostředků. S rostoucí úrovní práce a průmyslu bude stoupat jejich role v ekonomice. Bude zjevnější role vědy jakožto výrobní síly společnosti. Na základě vědecko-technologické revoluce bude rekonstruováno národní hospodářství. Více budou naplňovány potřeby lidu. Stát zajistí rychlejší vývoj vzdělanosti a kultury.

KSRF se domnívá, že socialismus zastaví vykořisťování člověka člověkem. Strana prosazuje společenské uspořádání založené na společném vlastnictví, všeobecném blahobytu a kvalitní a účelné práci. Bude se jednat o společnost vysoké produktivity a efektivity, dosažených na základě vědeckého plánování a řízení, aplikace vědy a intenzivní a úsporné energie. Bude se jednat o skutečně demokratickou společnost, s rozvojem duchovní kultury, podněcováním tvořivosti a sebevzděláváním pracujících. Hlavním cílem a hnací silou sociálního rozvoje bude lid.

S rozvojem socialismu budou naplněny veškeré předpoklady k zavedení komunismu – budoucnosti lidstva. Rozvoj jedince bude rozvojem všech, což se stane přirozeným znakem beztřídní společnosti.

Programové minimum

Programové minimum obsahuje seznam prioritních opatření k dosažení strategických cílů strany. Toto minimum bylo vytvořeno širokou vrstvou pracujících a bylo podpořeno výsledkem národní referenda, četnými protesty, demonstracemi a setkáními.

Proto považuje KSRF v současných podmínkách za nezbytné:

- vytvoření vlády pracujícího lidu, lidově-vlastenecké třídy;
- zastavení procesů vedoucích k úbytku obyvatelstva, obnovení výhod pro velké rodiny, obnovení sítě veřejných mateřských, zajištění bydlení pro mladé rodiny s dětmi;
- znárodnění přírodního bohatství Ruska a strategických odvětví hospodářství, využívání příjmů z těchto oblastí ku prospěchu všech občanů;
- navrácení finančních rezerv ze zahraničních bank zpět do Ruska a jejich využití v oblasti sociálního a hospodářského rozvoje;
- rozbití systému podvádění ve volbách a jejich falšování;
- vytvoření opravdu nezávislého systému soudnictví;
- urychlené vytvoření programu boje proti chudobě, zavedení kontroly nad cenami základních komodit;
- revidovat zákony, které zhoršují finanční situaci občanů, zastavit posouvání hranice odchodu do penze;
- obnovení orgánů odpovědného za bydlení a komunální služby, stanovení poplatků za bydlení a komunální služby v maximální výši 10% celkového příjmu domácností, zastavení vystěhovávání lidí, rozšíření veřejného bydlení;
- zvýšení dotací vědy a mezd vědců a celkové podpory výzkumu;
- obnovení kvalitního vysokoškolského systému a systému středních škol;
- zajištění dostupnosti a vysoké kvality zdravotní péče;
- zajištění rozvoje výroby moderních technologií;
- chránit kvalitu životního prostředí

- zavedení progresivních daní, které by osvobodily občany s nízkými příjmy;
- zvýšit efektivitu státní správy, snížením počtu úředníků, rozšíření práv odborů;
- zlepšení podmínek pro střední a malé podniky;
- zajištění dostupnosti kultury, zastavení komercializace kultury, zvýšení ochrany ruské kultury jakožto základu národní jednoty, zvýšení ochrany kultury jednotlivých národů Ruska;
- chránit veřejnost před vulgaritou a cynismem médií, zajištění prostoru ve státních médiích všem politickým stranám, které působí v souladu se zákonem, zastavení pomlouvání ruské a sovětské historie;
- přijetí velice přísných opatření k potlačení korupce a zločinu, zastavení vyvolávání umělých bankrotů, zabránění zlodějským útokům;
- posilovat obranyschopnost země, zabránit zneužití ozbrojených sil státu proti vlastnímu obyvatelstvu;
- zajištění územní celistvosti země a ochrany krajanů v zahraničí;
- prosazování zahraniční politiky založené na vzájemném respektu mezi státy a národy, podpoření jejich dobrovolného návratu do svazové republiky. [online]. [cit. 2015-06-17]. Dostupné z: <http://kprf.ru/party/program>

To vše může být dosaženo bojem s kriminalitou a zločinným kapitálem. Ruští komunisté apelují na všechny lid, protože právě ten je tvůrcem budoucnosti.

Ideologické a organizační posílení strany

Z přechozích období ruských, sovětských a komunistických časů, chtějí ruští komunisté přenést věci ověřené minulou praxí.

Podle strany by stát měl vyzvat obyvatele k posílení a rozšíření vlasteneckého hnutí pro boj za socialismus a na ochranu zájmů země. Strana je ochotna udělat maximum proto, aby svazy rolníků, dělníků a národní inteligence bránily čest a nezávislost Ruska a podílely se na pokrokové cestě k socialismu.

Komunistická strana chce udělat vše pro podporu pracujícího lidu a jeho zájmů, dále podpoří důležitou roli člověka v pozici ochránce vlasti a obracení země na cestu postupného rozvoje. Nezbytné podmínky pro dosažení těchto cílů tvoří větší politická angažovanost pracujících, jejich zapojení do hnutí za obrodu socialismu, za svobodu a celistvost Ruska a obnovení svazové republiky.

Strana pořádá a podporuje různé formy mimoparlamentního a parlamentního boje, včetně masových protestů a demonstrací a mezinárodní úmluvy o lidských právech. Komunistická strana považuje parlamentní boj za boj třídní, který neumožňuje kompromisy a shodu s protinárodním kurzem současné vlády. Pouze jmenovanými způsoby je možné dosáhnout efektivní komunikace mezi protestním hnutím a politickým zastoupením.

KSRF se považuje za stranu budoucnosti a budoucnost vidí v mládeži. Strana nabízí veškerou možnou pomoc Komunistickému svazu mládeže a pionýrskému hnutí a jiným mládežnickým organizacím postaveným na sovětských tradicích.

Jakožto nezávislé politické hnutí uznává Komunistická strana Ruské federace nezávislost ostatních komunistických stran. Společné zájmy vidí KSRF ve třídních vztazích, politických a sociálních cílech, vzájemné pomoci a kolektivní morálce. Klade si za cíl sjednocení komunistického hnutí v Rusku, jeho konsolidaci ve společném ideologickém, morálním a politickém základě. To vše by mělo vzniknout za účasti několika generací ruských a sovětských komunistů

KSRF je členem Svazu ruských komunistických stran – Komunistické strany Sovětského svazu.

Organizační struktura

Základní organizační jednou strany je základní organizace, jejím nejvyšším orgánem je Ústřední výbor, který mají všechny organizační části. V době nepřítomnosti předsednictva ÚV řídí organizaci (na všech jejích úrovních) tajemník a jeho náměstci. Poté následuje místní organizace, která funguje zpravidla na území obce. Vyšší jednotkou jsou krajské organizace, následovány organizacemi jednotlivých republik.

Zcela nejvyšším orgánem strany je její sjezd. KSRF měla zatím 15 sjezdů, tím posledním byl v roce 2013 sjezd v Moskvě. Mezi sjezdy řídí stranu Ústřední výbor KSRF a stálým řídicím orgánem je předsednictvo ústředního výboru strany.

Výkonným orgánem je Prezidium KSRF, která se skládá z 20 členů.

Strana má samozřejmě i svůj kontrolní orgán – Kontrolně-revizní komisi KSRF. Ta je volena tajným hlasováním. (<http://kprfu.ru>, online)

KSRF a volby

Státní дума

Volby v Rusku jsou často doprovázeny kontroverzí. Často se objevují komplikace ohledně příprav.

V posledních volbách do ruské státní dumy obsadila KSRF druhé místo, za stranou Jednotné Rusko vedenou Dmitrijem Medvěděvem.

Ziskem 12 599 507 hlasů si komunisté polepšili o 7,62% oproti volbám v roce 2007 obsadili 92 křesel, což činí nárůst 35 oproti roku 2007. Celkové zastoupení poslanců Komunistické strany tak činí téměř 22%. Státní dumu tvoří 450 poslanců, volených na 5 let.

Z celkových 92 komunistických poslanců tvoří ženy zanedbatelnou část. Obsadily pouhá 4 křesla.

Téměř ve všech oblastech byla KSRF druhou nejvíce volenou stranou. Nejvyššího počtu hlasů dosáhli komunisté v Orlovské oblasti, kde obdrželi přesně 32% všech platných hlasů.

Pouhých 0,09% voličů dalo svůj hlas komunistům v Čečenské republice.

Zajímavostí zajisté je, že ve všech částech Ruska vyhrálo Medvěděvovo Jednotné Rusko.

Volební účast činila nízkých 60,2%, konkrétně přišlo k volbám 64 623 062 lidí. Nejvyšší volební účast byla zaznamenána v Čečenské republice, kde se vyšplhala na úctyhodných 98,6%.

KSRF v regionech

Rudé pásmo (rus. *Красный пояс*)

S termínem Rudé pásmo jako první přichází v roce 1999 politolog Rostislav Turovskij. Jedná se o oblast regionů, kde se komunistům tradičně daří a dosahují zde vysoké volební úspěšnosti.

Jednou ze tří hlavních bašt komunistů je Smolenská oblast. Už v roce 1991 v prezidentských volbách zde zvítězil Nikolaj Ryžkov. V roce 1996 v této oblasti

porazil ze ziskem celkových 56,3% všech hlasů Genadij Zjuganov Borise Jelcina, který zde získal 38,2%. V roce 1993 vyhrál volby ředitel závodu na výrobu ledniček Anatolij Glušenkov a v květnu 1998 zde, také za podpory KSRF, vyhrál Alexandr Prochorov.

V parlamentních volbách v roce 1999 získala KSRF 31,5% hlasů a v této oblasti zcela zvítězila.

Člen KSRF Anatolij Lukjanov ze Smolenské oblasti již třikrát vyhrál volby do Státní dумы. V roce 1993 zvítězil poprvé, získal přitom téměř 41% hlasů. V následujících volbách byli jeho protivníky vždy muži, disponující ve srovnání s Lukjanovem značně větším finančním kapitálem. I přes tuto znevýhodňující skutečnost dokázal v letech 1995 a 1999 Lukjanov svůj mandát obhájit.

Brjanská oblast

V oblasti ležící u hranic s Bělorouskem a Ukrajinou se mezi voliči těší KSRF popularitě. V prezidentských volbách roku 1996 zde také zvítězil Genadij Zjuganov se ziskem více než 60% hlasů. Člena strany, Jurije Dolkina zde v tom samém roce zvolil do čela administrativy celé oblasti, pikantní na této skutečnosti je, že Dolkina z této funkce odvolal tehdejší prezident Boris Jelcin. V roce 2000 byl dokonce zvolen gubernátorem oblasti.

Někteří političtí oponenti označují tuto oblast za podřízenou vedení KSRF. Předsedou oblastní dумы he člen strany Stěpan Ponasov.

Republika Severní Osetie-Alanie

Vysokou podporu měli komunisté i v Severní Osetii. Ve volbách do státní dумы v roce 1995 získala KSRF v této republice celkem 51,7% hlasů a byl to nejvyšší výsledek v regionech ze všech stran. V roce 1999 komunisté vítězství obhájili se ziskem 42%.

V prezidentských volbách v roce 1996 zde získal Zjuganov 62,1% a jasně porazil Jelcina se ziskem 32%. Zcela jinak už tomu bylo v roce 2000, kdy Zjuganov se svými 28% podlehl Vladimiru Putinovi s 67,4%.

Oslabení KSRF v Rudém pásmu

Okolo roku 2000 začala pozice KSRF v těchto regionech slábnout. Na začátku roku 2002 před volbami do parlamentu čelila KSRF těžké a útočné předvolební kampani jiných stran, kterým značně pomohla podpora celostátních televizních stanic.

V červenci 2003 strana Dmitrije Medvěděva Jednotné Rusko na svém sjezdu oznámila záměr zvrátit situaci v regionech ve svůj prospěch. Красный пояс (Россия) . wikipedia. [online]. 15.6.2015 [cit. 2015-06-15].

KSRF v Moskvě

I hlavním městě vydávají komunisté své noviny – Pravdu Moskvu (rus. *Правда Москвы*).

V městských volbách v září 2014 získali v Moskvě více než 300 000 hlasů. Což v konečném součtu znamená 5 mandátů. (Правда Москвы, 2014)

Komunisté v Moskvě jsou aktivní stranou. Snaží se hájit zájmy veřejnosti a aktivně se zapojují do veřejného dění a života.

Budoucnost KSRF

Předpovídat vývoj politické scény v Rusku je velmi těžká věc.

Komunisté patří mezi stálice ruské politiky a tuto pozici pravděpodobně ještě udrží, neboť se stále pohybují v první trojici.

Jejich silnou stránkou by mohl být jejich program. Voliči by mohli slyšet na sociální jistoty, které KSRF deklaruje. Regulace cen základních potravin a boj proti chudobě jsou dalším zásadním faktorem, který by mohl ovlivnit voliče.

V programu KSRF jsou i body, které by straně u voličů mohly uškodit. Mezi řádky se je cítit snaha o kontrolu médií, opětovné znárodnování podniků a kontrolu finančních transakcí.

Po minulých volbách se zdá, že KSRF mírně posiluje. Dá se očekávat, že komunisté budou stále ve stejné pozici. Nelze očekávat žádný zásadní propad, ani obrovské posílení. KSRF by měla i nadále setrvat na 2. až 3. místě.

Závěr

Celá východní Evropa má svou zkušenost s komunistickými uskupeními a jejich vládou. Ve vybraných státech se i v současné době komunisté podílejí na vládě a drží v zemi silné pozice. Jednou z těchto zemí je Ruská federace, jejíž obyvatelé mají s komunismem nejdelší historickou zkušenost. A dodnes je Komunistická strana Ruské federace nezanedbatelnou stranou se stále silnou voličskou základnou. Nejde však o trend celonárodní, ale spíše lokální, jak vyplývá z výsledků posledních voleb. Regiony, které byly tradičně komunistům nakloněné, mění své preference, ale komunisté si na svou stranu dokázali získat regiony jiné, takže se drží stále v popředí. O popularitě KSRF vypovídá i fakt, že do každých prezidentských voleb dokázala vyslat svého kandidáta, který nikdy svým výsledkem vyloženě nezklamal.

Cílem této práce bylo seznámení čtenářů s působením Komunistické strany Ruské federace v rámci ruské politické scény. Zde mají komunisté své pevné místo. Po přečtení této práce by měl čtenář přehled o působení a pozicích KSRF. V první kapitole práce byl čtenář seznámen s historií Komunistické strany Ruské federace, změnami názvů.

Druhá kapitola se celá věnuje programu KSRF a jeho podkapitolám. Program strany obsahuje věci, které zajisté osloví nejednoho voliče, ale i věci, které mohou potencionální voliče naopak odradit. Čtenář byl seznámen s tím, jaké si strana vytyčila cíle a co hodlá udělat pro jejich naplnění. Součástí programu je i programové minimum, které obsahuje zcela jasné a konkrétní body. Tato kapitola se s ohledem na její obsah stala důležitou částí této práce a její zařazení se ukázalo jako oprávněné.

Třetí částí práce byla věnována výsledkům KSRF ve volbách. Ve Státní dumě si strana stojí velmi dobře a v posledních volbách ještě posílila. V prezidentských volbách dosáhli kandidáti KSRF také slušných výsledků. Největší popularitě se komunisté těšili v regionech zvaných Rudý pás. Zde však jejich pozice postupně oslabovaly, avšak ztrátu se podařilo dohnat v regionech jiných.

V čtvrté kapitole se práce věnuje výhledům do budoucna. Nyní jsou pozice KSRF silné a pravděpodobně tomu může být tak i nadále. Oslabení v některých částech Ruska strana kompenzuje zvýšeným snažením v jiných regionech.

Práce by jistě mohla být rozšířena například o postoj KSRF k aktuální situaci na Ukrajině, o sociální složení strany, o stanovisko k vývoji a směřování Ruské federace.

Použité zdroje

Dějiny všesvazové komunistické strany (bolševiků): stručný výklad. 11. autoriz. vyd. Praha: Svoboda, 1951, 369 s.

Elektronické zdroje

Коммунистическая партия Российской Федерации. . [online]. 15.6.2015 [cit. 2015-06-15].
Dostupné z: <http://kprf.ru/party/program>

Коммунистическая партия Российской Федерации (фракция) . wikipedia. [online].

15.6.2015[cit.2015-06-15].Dostupné z:

<https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D0%BE%D0%BC%D0%BC%D1%83%D0%BD%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B8%D1%87%D0%B5%D1%81%D0%BA%D0%B0%D1%8F%D0%BF%D0%B0%D1%80%D1%82%D0%B8%D1%8F%D0%A0%D0%BE%D1%81%D1%81%D0%B8%D0%B9%D1%81%D0%BA%D0%BE%D0%B9%D0%A4%D0%B5%D0%B4%D0%B5%D1%80%D0%B0%D1%86%D0%B8%D0%B8%D1%84%D1%80%D0%B0%D0%BA%D1%86%D0%B8%D1%8F%29>

Красный пояс (Россия) . wikipedia. [online]. 15.6.2015 [cit. 2015-06-15]. Dostupné z:

<https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D1%80%D0%B0%D1%81%D0%BD%D1%8B%D0%B9%D0%BF%D0%BE%D1%8F%D1%81%D1%81%D0%A0%D0%BE%D1%81%D1%81%D0%B8%D1%8F%29>

Устав КПРФ [online] 15.6.2015. [cit. 2015-06-17]. Dostupné z:
<http://kprf.ru/party/charter>